

Голові спеціалізованої вченої ради Д 26.133.06
у Київському університеті імені Бориса Грінченка,
доктору педагогічних наук, професору
Людмилі Леонідівні Хоружій

Відгук

офіційного опонента, доктора педагогічних наук,
професора Біницької Катерини Миколаївни
про дисертаційне дослідження Біляковської Ольги Орестівни
«Система забезпечення якості професійної підготовки
майбутніх вчителів у Республіці Польща та в Україні»
поданого на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Впродовж останніх років жодна сфера соціально-економічного життя людини не залишається без запровадження систем забезпечення якості і, звичайно, сфера освіти не є винятком. Сьогодні системи забезпечення якості є важливими у житті сучасного суспільства враховуючи, що отримання якісної освіти є базисом, з якого можливий подальший сталий розвиток. Тому, сьогодні в Україні активно створюються державні інституції із забезпечення якості освіти, проводиться оптимізація, вдосконалення та розробка механізмів, які гарантують забезпечення якості вищої освіти. Особливої уваги сьогодні приділяють якості системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх вчителів, що допоможе забезпечити якість освіти вцілому, яка опинилася в умовах реформування та модернізації з метою підготовки підростаючого покоління до життя та роботи у сучасному глобалізованому цифровому світі.

Система освіти України потребує вчителя, здатного до модернізації освіти, впровадження інновацій, компетентного, висококваліфікованого, який фахово виконує запити суспільства та світу, умотивований на постійне самовдосконалення та кар'єрний розвиток. Тому, вітчизняна система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів повинна відповідати міжнародним та європейським стандартами забезпечення якості. З усього вищезгаданого вивчення польського досвіду забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів та його порівняння з українським є цінним для використання у вітчизняній системі вищої освіти, зважаючи на той факт, що Республіка Польща успішно інтегрувалась до єдиного європейського освітнього простору, пройшовши довгий шлях реформування, вдало гармонізувала свою нормативно-правову освітню базу з європейською та зорієнтована на прагматично-продуктивний формат надання освітніх послуг.

Ці аргументи підтверджують актуальність обраної дисертанткою теми дослідження, виконаного відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи «Науково-педагогічні та

організаційно-дидактичні засади професійного розвитку майбутніх фахівців у системі вищої освіти України: історичні ретроспективи, зарубіжний досвід, інноваційні підходи та технології» (державний реєстраційний № 0118U0006070113) Львівського національного університету імені Івана Франка. Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 34/4 від 25 квітня 2017 р.) та узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол № 3 від 16 травня 2017 р.).

Ступінь обґрунтованості у дисертації наукових положень і висновків

Обґрунтування наукових положень дисертаційного дослідження є досить переконливими. Дослідження проведено протягом тривалого періоду – з 2011 по 2020 роки. Структура дисертаційної роботи має логічний характер, відповідає предмету та меті та восьми завданням дослідження. Науково-понятійний апарат дисертації відповідає вимогам до такого рівня робіт і є достатнім для розв'язання окреслених дисертанткою завдань.

У п'яти розділах дисертації повною мірою представлено науковий дискурс проблеми із урахуванням його комунікативних параметрів, зокрема предмета, об'єкта, мети і концепції дослідження. Визначені дослідницею розв'язання суперечностей (с. 3 автореферату та с. 31-32 дисертації) окреслюють необхідність проведення наукового дослідження та сприймаються як діалектичні протиріччя і рушійна сила наукового пошуку.

Джерельну базу дослідження становлять нормативно-правові документи у галузі освіти України та Республіки Польща, матеріали та розпорядження Польської акредитаційної комісії, європейські офіційні документи та матеріали: доповіді, рекомендації, резолюції; електронні банки даних, підготовані з урахуванням інструкцій Ради Європи, Євростату, Асоціації педагогічної освіти в Європі, ЮНЕСКО, а також інформаційної освітньої мережі Eurymed та ін., положення декларацій, концепцій і рекомендацій міжнародних організацій, законодавчих актів, нормативно-правових документів країн ЄС, що характеризують сучасну освітню політику, модернізаційні зміни у вищій освіті Європейського Союзу, а також з питань забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів, матеріали вітчизняних та польських періодичних видань, монографічні та інші наукові праці зарубіжних учених, зокрема польських, щодо питань проблем професійної підготовки майбутніх учителів, наукові розвідки вітчизняних учених з проблем розвитку освіти та забезпечення якості професійної підготовки вчителів у країнах Європейського Союзу, наукові праці та публікації зарубіжних і українських науковців, які досліджували проблеми якості освіти й якості професійної підготовки фахівців, освітні ресурси, які розміщено на порталах провідних закладів вищої освіти Республіки Польща, що здійснюють підготовку вчителів.

Логіка викладу теоретичного та дослідного матеріалу в дисертаційній роботі Біляковської О.О. відповідає темі дослідження, його об'єкту, предмету, меті та дозволяє висвітлити хід виконання завдань наукового пошуку.

Загальні висновки в дисертації Біляковської О. О. чітко і переконливо

сформульовані. Зазначені теоретичні та методичні положення, висновки та рекомендації зумовлюють достатній рівень обґрунтованості одержаних дисертанткою наукових результатів.

Наукова новизна і практична цінність дисертації

Дисертаційне дослідження Біляковської Ольги Орестівни має міждисциплінарний, комплексний і системний характер та містить нові одержані дослідником результати, сформульовані визначення та обґрунтовані підходи. Серед значущих елементів наукової новизни одержаних результатів можна відзначити те, що дисертанткою у межах різних наукових моделей та концепцій професійної підготовки майбутніх вчителів у Республіці Польща та в Україні здійснено порівняльний аналіз зовнішніх та внутрішніх систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні; виділено спільне та відмінне для зовнішніх і внутрішніх систем забезпечення якості у Республіці Польща та в Україні.

Дисертанткою вперше окреслено перспективні напрями впровадження досвіду Республіки Польща стосовно забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів в Україні на рівні зовнішньої системи: гармонізація нормативно-правової бази щодо забезпечення якості освіти (напрацювання та розроблення стандартів вищої освіти, стандартів у галузі педагогічної освіти) відповідно до вимог європейського освітнього простору; внесення системних законодавчих змін для кращої адаптації професійної підготовки майбутніх учителів до нових вимог сучасного національного та європейського ринків праці.

На рівні внутрішніх систем: розроблення нових освітніх програм професійної підготовки майбутніх учителів відповідно до потреб сучасної школи та загальноєвропейських вимог підготовки сучасного «вчителя-європейця»; гармонійне співвідношення видів підготовки майбутніх учителів з огляду на сучасну місію педагогічної діяльності; підвищення вимог до рівня освіти, професійної кваліфікації та професійної підготовки майбутніх учителів, надання пріоритету – магістерському рівню підготовки вчителя; модернізація форм та методів навчання; запровадження змішаної форми навчання; розширене використання потенціалу інформаційних технологій, електронного навчання; створення привабливого освітнього середовища для залучення іноземних студентів; обов'язкове вивчення іноземних мов на рівні B2; розширення програм міжнародної мобільності

Практичне значення дослідження Біляковської О. О. полягає в тому, що результати дослідження відображено у звіті міжнародного проєкту «Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: рух України до ЄС» програми Еразмус+: напрям «Жан Моне» (№ 587321-EPP-1-2017-1-UA-EPPJMO-MODULE); Результати роботи використовуються під час викладання навчальних дисциплін «Педагогіка», «Порівняльна педагогіка», «Педагогіка вищої школи», «Методика викладання у вищій школі» та ін., а також у освітньому процесі закладів вищої освіти України, зокрема Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Дрогобицького державного

педагогічного університету імені Івана Франка, Львівського національного університету імені Івана Франка.

Значення одержаних результатів полягає у можливості і доцільності перенесення теоретичних висновків дисертації у площину внутрішніх та зовнішніх систем забезпечення якості вищої освіти в Україні.

***Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації та оцінка її змісту***

У представленому дисертаційному дослідженні обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечена чіткістю і коректністю визначення його наукового апарату, який повністю відповідає вимогам до написання дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук і є достатнім для розв'язання поставлених здобувачем завдань. Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації достатньо обґрунтовані завдяки використанню широкої теоретичної та емпіричної бази, адекватної методології, апробації отриманих результатів.

Відзначимо, що робота має логічну структуру й оформлена згідно з чинними вимогами, складається з анотацій, вступу, п'ятих розділів, які містять підрозділи, висновків, списку використаних джерел, додатків. Заслугує позитивної оцінки логічність викладу змісту дисертації, високий науковий і методичний рівень дослідження, його завершеність у цілому. У повному обсязі виокремлюється як необхідність історико-теоретичного дослідження, так і доцільність практико-зорієнтованого вирішення проблеми, відчувається зв'язок між розділами і підрозділами, що демонструє цілісність роботи.

У вступі, звертаючись до питання щодо чіткості концепції дисертації, слід відзначити, що сформульована Біляковською Ольгою Орестівною мета дослідження (на основі цілісного наукового аналізу проблеми забезпечення якості професійної підготовки вчителів дослідити та порівняти зовнішню та внутрішню системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні задля використання перспективного польського досвіду в Україні), є актуальною та значущою для сучасної педагогічної науки. Для досягнення мети було визначено конкретні завдання, виконання яких зумовило структуру дисертаційного дослідження та мало своїм закономірним результатом формулювання положень, що були винесені дисертанткою на захист і мають безсумнівні ознаки наукової новизни.

У першому розділі «Методологія порівняльного дослідження системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні» у дискурсі системного підходу досліджено проблему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів; у науковому просторі Республіки Польща та України виконано порівняльний аналіз базових понять дослідження; описано концепцію порівняльного дослідження систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів; доречним є визначені критерії порівняння систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні.

Позитивно відзначимо, що у ході наукового дослідження авторка використала системний, комплексний, компетентнісний, праксеологічний, діяльнісний, порівняльний підходи. Зокрема нам імпонує висновок авторки, що системний підхід до проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів є провідним та розгляд об'єкта вивчення як системи, виявлення певної множини її елементів, встановлення та впорядкування зв'язків між цими елементами, виділення системоутворюючих зв'язків, які забезпечують об'єднання різних елементів у систему (с. 47 дисертації та с. 15 автореферату). Хочеться відзначити схематично представлену систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів, що представлена на Рис. 1.1 дисертації (с. 56 дисертації).

Констатуємо, що у розділі ґрунтовно проведено порівняльний аналіз та систематизовано поняття, що використовуються у науковому просторі Республіки Польща та України, зокрема «освіта» («oświata» / «edukacja»), «якість» («jakość»), «якість освіти» («jakość oświaty» / «jakość edukacji»), «підготовка» («kształcenie»), «професійна підготовка» («kształcenie zawodowe»), «підготовка вчителів» («kształcenie nauczycieli»), «якість підготовки» («jakość kształcenia»), «якості освіти» («jakość edukacji») (§1.2 дисертації, та с.13-14 автореферату).

Позитивно хочемо відзначити висновок про те, що важливо розробляти якісні критерії набору студентів – майбутніх учителів. Адже, «якість студента – майбутнього вчителя, зазначає Біляковська О. О. – є похідною від якості абітурієнта. Власне якість абітурієнта, який бажає здобувати вчительський фах, можна охарактеризувати (окрім балів, одержаних із незалежного оцінювання) за допомогою ознак: знання, які були одержані у загальноосвітньому закладі з профільної дисципліни; володіння іноземними мовами; бажання й уміння вчитися; працездатність; інтелект; духовність; спостережливість; емпатія; дисциплінованість та ін.» (с. 116-117 дисертації).

У розділі визначено та обґрунтовано критерії порівняння системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні, що дозволило окреслити внутрішню та зовнішню системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів (с. 110-121 дисертації, с. 15 автореферату).

У другому розділі «Якість професійної підготовки майбутніх учителів як предмет наукового дослідження у Республіці Польща та в Україні» досить доречним є логічний аналіз особливостей сучасних підходів до розуміння якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща; висвітлення теоретичних засад забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща; аналіз сутності і зміст поняття «якість професійної підготовки майбутнього вчителя» в українському освітньому просторі; вивчення проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів в українській педагогічній теорії.

Заслуговує на увагу твердження здобувачки, що першорядне завдання якісної вищої освіти влучно окреслено у відомому вислові Я. Замойського (J. Zamojskiego) «які вчителі, такі і школи» («takie będą szkoły, jakie ich nauczycieli chowanie») (с. 127 дисертації). Видається важливим те, що дослідниця об'єктивно і відповідально підійшла до характеристики терміну «якість професійної підготовки майбутніх

учителів» та проаналізувала особливості поглядів низки польських науковців щодо даного феномену (с.126-131 дисертації та с.15-16 автореферату). Авторка ґрунтовно проаналізувала комплекс дій щодо якості підготовки майбутніх учителів в університетах Республіки Польща та складові елементи, які впливають на якість підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща, які представлені у Рис. 2.1 (с. 142-143 дисертаційної роботи).

Цікавими видається представлений польський досвід відбору абітурієнтів до навчання на педагогічних спеціальностях та відбір на посади вчителя й мотиваційна система оплати праці, що на нашу думку доцільно використати у вітчизняній системі освіти (с.145-146 дисертації).

Аналіз теоретичних засад забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща дозволив Біляковській О. О. визначити низку чинників, які співвідносяться з освітніми цілями, мотивами, перебігом, результатами, можливостями розвитку, а також тими факторами, які з позиції університету засвідчують показники якості підготовки фахівців, які представлені на 162-163 сторінках дисертації.

У розділі простежено взаємозв'язок між якістю освіти та якістю професійної підготовки (с.174 дисертації, с.17 автореферату).

Позитивно оцінюємо використаний історико-педагогічний підхід у ході дослідження, зокрема дисертантка висвітила погляди видатних педагогів Я.-А. Коменського, К. Ушинського, Г. Сковороди, В. Сухомлинського на проблему якості професійної підготовки майбутніх (с. 175, 178-179, 185-187 дисертаційної роботи).

У розділі визначені критерії якості професійної підготовки: розвиток і становлення майбутнього вчителя у процесі професійної підготовки; його готовність до ефективної професійно-педагогічної діяльності. До якості професійної підготовки майбутніх учителів як результату віднесено критерії: фахові і психолого-педагогічні знання; професійна компетентність; готовність до педагогічної діяльності та постійного професійного вдосконалення (с. 180-181 дисертації).

Вивчення проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів в українській педагогічній теорії дозволило виділити проблеми якості майбутніх вступників, які хочуть здобути педагогічну професію та низку взаємопов'язаних між собою зовнішніх (об'єктивних) проблем, пов'язаних із якістю професійної підготовки майбутніх вчителів, що висвітлено на 197-200 сторінках дисертації. Тому авторка робить висновок, що якість професійної підготовки майбутніх учителів ще не відповідає вимогам європейських стандартів та виокремлює основні напрями удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів в контексті її якості (с. 201-202 дисертації).

До основних здобутків третього розділу «Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща» слід віднести ґрунтовний аналіз нормативно-правової бази зовнішньої та внутрішньої систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів, вивчення змісту професійної підготовки майбутніх учителів як показника її якості та виокремлення особливості забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща.

Позитивно оцінюємо, що проведений аналіз зовнішньої та внутрішньої систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща був зроблений з урахування принципу історизму, а нормативно-правові акти розглядаються починаючи з 1989 року (Закону «Про вищу освіту») та до 2020 року («Стратегія розвитку країни до 2020 року» («Strategia Rozwoju Kraju 2020 r.»), Програма розвитку системи вищої освіти до 2020 року («Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r.») (с. 209-221 дисертації та с.18 автореферату).

У процесі дослідження Біляковська О. О. вивчила системи внутрішнього забезпечення якості у провідних закладах вищої освіти Республіки Польща (Варшавському університеті, Ягеллонському університеті, Вроцлавському університеті) (с. 224-227 дисертації та с. 18-19 автореферату). Цікавим є опис запровадження «Скриньки якості освіти» у Вроцлавському університеті, що на нашу думку, доцільно запропонувати для запровадження у вітчизняних закладах вищої освіти для забезпечення якості вищої освіти (с.227 дисертації, с.18 автореферату).

У розділі ґрунтовно описано напрями та принципи діяльності Польської акредитаційної комісії, державного органу, що є відповідальним за зовнішнє оцінювання якості в системі вищої освіти Республіки Польща (с. 228-230 дисертації, с.18 автореферату).

Цікавим, на нашу думку, для української системи освіти є польський досвід коли підготовку вчителів можуть здійснювати лише ті університети, які мають після проходження акредитації наукову категорію не нижче «В» (с. 243 дисертаційної роботи).

Актуальним щодо забезпечення якості вищої освіти та якості підготовки педагогічних кадрів є досвід польських університетів у системі електронного навчання (e-learning) та змішаного навчання (nauczanie mieszane), дистанційного навчання (nauczanie na odległość), який детально описаний на 256-257, 295, 410, 421 сторінках дисертації.

У четвертому розділі «Системний підхід до забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів в Україні» проаналізовано нормативно-правову базу зовнішньої та внутрішньої систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів та формулювання, що поняття «якість вищої освіти» було запроваджено у науковий дискурс із прийняттям Закону «Про вищу освіту» у 2002 р., а з 2014 р. із прийняттям Закону України «Про вищу освіту» було прийнято низку інших нормативно-правових актів розпочато поступальні дії щодо забезпечення якості освіти, зокрема якості професійної підготовки майбутніх учителів (с. 316 дисертації та с.21-22 автореферату).

У розділі авторка ґрунтовно вивчивши зовнішні та внутрішні системи забезпечення якості вищої освіти у провідних університетів України, зокрема у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Сумському державному університеті, Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Львівському національному університеті імені Івана Франка та визначила здобутки вітчизняних закладів вищої освіти у цьому напрямі (с. 310-315 дисертації).

Позитивно оцінюємо здійснений у четвертому розділі аналіз вимог до освітніх програм як фактору системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів (с.320-321 дисертації, с. 23 автореферату). Для перевірки цього твердження авторка проаналізувала освітні програми у п'яти провідних закладах вищої освіти України.

П'ятий розділ наукового дослідження «Порівняльний аналіз систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні» присвячений компаративному дослідженню зовнішніх та внутрішніх систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні. Виокремлено перспективні напрями впровадження польського досвіду в Україні.

Слід звернути увагу, що проведений компаративний аналіз внутрішніх систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні дозволи авторці узагальнити свої напрацювання у вигляді таблиці (Таблиця 5.3 на с.410 дисертації).

За результатом аналізу наукових джерел здобувачка виокремлює у цьому розділі провідні тенденції та чинники вищої освіти європейського освітнього простору у контексті забезпечення якості підготовки майбутніх учителів (с. 410 дисертації).

У ході дослідження зовнішніх систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів дисертантка проаналізувала напрями діяльності Польської акредитаційної комісії (ПАК) Республіки Польща та Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти України та робить висновок, що ці інституції у своїй діяльності орієнтуються на кращі світові практики.

Цікавими є представлені у розділі статистичні дані України та Республіки Польща на 2013/2014 н. р. та 2017/18 н. р. щодо контингенту студентів, які підтверджують негативні демографічні процеси в обох країнах (с. 424-425 дисертації). Позитивно оцінюємо висвітлений позитивний польський досвід щодо вирішення цього питання. Так, університети Республіки Польща цілеспрямовано шукають способи активного залучення «кращої молоді» до навчання. З цією метою заклади вищої освіти проводять ефективну рекламну компанію, пропонують якісні умови навчання, різні освітні програми, гарантовані соціальні пільги, достатню кількість заходів інтернаціонального характеру, сучасну інфраструктуру, розширення пропозицій щодо англомовних програм (с. 425 дисертації).

Висновки до кожного розділу та загальні висновки логічні й послідовні, вичерпно та різнобічно розкривають сформульовані завдання і результати дослідження. Обґрунтованість отриманих результатів зумовлена опрацюванням репрезентативної джерельної бази – 857 найменувань, із них 333 іноземними мовами, що відповідає вимогам до порівняльно-педагогічних досліджень. Це слугує беззаперечним аргументом інформативності та доказовості представленої роботи.

Аналіз дисертаційної роботи та автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що у тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати та висновки дисертаційної роботи.

Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях

Кількість, обсяг і якість опублікованих Біляковською О.О. наукових праць є достатніми. Серед загальної кількості наукових праць (загалом 52 найменування) у контексті презентації основних положень роботи вирізняються, зокрема одноосібна монографія, сім праць статей опублікованих у іноземних періодичних виданнях. В опублікованих за темою дисертації працях викладено основні положення, здобуті у процесі наукового пошуку. Висновки і результати дослідження доповідалися на міжнародних і всеукраїнських конференціях, де здійснювалася їх апробація. Наукові положення і результати дослідження висвітлено у повній мірі. У дисертації є посилання на відповідні роботи.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Зміст дисертаційної роботи ідентичний змісту автореферату. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки в повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації.

Дискусійні положення та зауваження

Відзначаючи позитивні напрацювання та здобутки дисертантки під час вирішення досліджуваної проблематики, вважаємо доцільним висловити певні міркування та зауваження, які виникли у процесі рецензування дисертаційної роботи і потребують уточнення:

1. Відзначаючи високий рівень наукового апарату дисертаційної роботи, водночас звертаємо увагу, що доцільно було б у концепцію дослідження додати аксіологічний підхід.

2. Задля підсилення аналітичного складника дисертації (Розділи 1–2), де переважно проаналізовано теоретичні підходи до розуміння якості професійної підготовки майбутніх учителів в українському та польському науковому просторі, доречно було б представити авторські судження про описані в роботі методологічні погляди вчених.

3. У третьому та четвертому розділах варто було б розширити опис системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти, зокрема проаналізувати критерії забезпечення якості вищої освіти як: академічна доброчесність, прозорість та публічність, навчання через дослідження, процедури вільного вибору дисциплін, співпраця з стейкхолдерами тощо.

4. Зважаючи на особливості компаративно-педагогічного дослідження, дисертантка активно використовує терміни, аббревіатури інституцій, назви проектів та стандартів польською та англійською мовою, які пронизують текст роботи. Вважаємо, що доречним було б укласти перелік умовних скорочень та назв, які використовуються у тексті дисертаційного дослідження.

5. З огляду на активне запровадження дистанційного навчання, у зв'язку із пандемією COVID-19 не погоджуємось із висновком дисертантки, що в українських закладах вищої освіти систему дистанційної освіти використовують зазвичай як допоміжну (с. 27 автореферату), хоча на 410 сторінці дисертаційної роботи авторка зазначає, що в Україні застосовується дистанційне навчання та впроваджено електронне навчання (e-learning).

Водночас зазначимо, що наведені зауваження та побажання не применшують загальної позитивної оцінки дисертаційної праці.

Загальний висновок

Висловлені зауваження не є принциповими і в жодному разі не знижують загальної цінності дослідження.

На основі вивчення поданої Біляковською Ольгою Орестівною дисертаційної роботи «Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх вчителів у Республіці Польща та в Україні», можна дійти висновку, що дослідження є актуальним, самостійним, завершеним, достатньо апробованим, його результати мають наукову новизну і практичне значення для соціально-педагогічної теорії і практики, науковий рівень дисертації відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук поданого на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,

професор, професор кафедри педагогіки

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

К. М. Біницька

Підпис Біницької К.М. засвідчую,

Начальник відділу кадрів

В. М. Барановська